

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
Х А Л Қ И Л У В Қ А Р О Р И**

Тошкент шаҳри

2022 йил 6 май

4-1001-2204/10385-сонли иш

Тошкент туманлараро иқтисодий суди, судья И.Хамраевнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Эгамбердиевнинг котиблигида, “NATURE COTTON” МЧЖнинг «Эсиркепов Султанмурод» Ф/Х ҳисобидан 50.344.355 сўм асосий қарз ва 19.003.911 сўм пеняни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни тарафлардан: даъвогар вакили – В.Соҳибов (ишончнома асосида), иштирокида очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И:

“NATURE COTTON” МЧЖ (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) ва «Эсиркепов Султанмурод» Ф/Х (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) ўртасида 2019 йил 25 декабрда 95-сонли контрактация ва 2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномалари тузилган.

2019 йил 25 декабрда 95-сонли контрактация шартномасига асосан даъвогар шартномаларнинг 1.2. ва 1.4. бандларида кўрсатилган миқдордаги пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани жавобгарга тайёрлаб бериш, жавобгар эса тайёрланган махсулотни қабул қилиб олиш ҳамда унинг ҳаққини тўлаш мажбуриятини олган.

2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномаси шартларига асосан эса даъвогар жавобгарга 115.000.000 сўмлик бутлов қисмларини сотиш, жавобгар эса етказилган махсулотни қабул қилиб олиб, унинг ҳаққини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъво аризада келтирилишича, даъвогар томонидан 2019 йил 25 декабрдаги 95-сонли контрактация шартнома шартлари бажарилиб, жавобгарга жами 42.540.800 сўмлик махсулот тайёрлаб етказган.

Шунингдек, даъвогар томонидан жавобгарга 2019 йил 2 октябрдаги П-31-сонли олди-сотди шартномасига асосан жами 7.803.555 сўмлик махсулот етказиб берган.

Бироқ жавобгарнинг ҳар икки шартнома бўйича мажбуриятларини бажармаганлиги сабабли даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар ҳисобидан 50.344.355 сўм асосий қарз ва 19.003.911 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини қўллаб-қувватлаган ҳолда, даъвони тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакиллари суд муҳокамасида иштирок этишмади ва даъво талаблари бўйича ўзларининг фикр ва мулоҳазаларини билдиришмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК деб юритилади) 128-моддасига асосан агар суд иқтисодий суд

ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

ИПКнинг 170-моддаси учинчи қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Суд тарафлар вакиллариининг тушунтиришларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга асосан даъво талабларини қисман қаноатлантиришни ҳамда ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъво талабларининг қаноатлантирилган қисми бўйича тарафлар зиммасига юклашни лозим топади:

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси 1-қисмига асосан

мажбурият — фуқаролик ҳуқуқий муносабати бўлиб, унга асосан бир шахс (қарздор) бошқа шахс (кредитор) фойдасига муайян ҳаракатни амалга оширишга, чунончи: мол-мулкни топшириш, ишни бажариш, хизматлар кўрсатиш, пул тўлаш ва ҳоказо ёки муайян ҳаракатдан ўзини сақлашга мажбур бўлади, кредитор эса — қарздордан ўзининг мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлади.

ФКнинг 234-моддасига асосан, мажбуриятлар – шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши назарда тутилган.

Мазкур ҳолда мажбуриятлар контрактация ҳамда олди-сотди шартномаларидан келиб чиққан.

ФКнинг 465-моддасига асосан контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

ФКнинг 386-моддасига асосан олди-сотди шартномаси бўйича бир тараф (сотувчи) товарни бошқа тараф (сотиб оловчи)га мулк қилиб топшириш мажбуриятини, сотиб оловчи эса бу товарни қабул қилиш ва унинг учун белгиланган пул суммаси (баҳоси)ни тўлаш мажбуриятини олади.

Иш хужжатларидан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2019 йил 25 декабрда 95-сонли контрактация шартномаси тузилган бўлиб, асосан даъвогар шартномаларнинг 1.2. ва 1.4. бандларида кўрсатилган миқдордаги пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани жавобгарга тайёрлаб бериш, жавобгар эса тайёрланган маҳсулотни қабул қилиб олиш ҳамда унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган. Иш хужжатларига асосан даъвогар жавобгарга жами 42.540.800 сўмлик маҳсулот тайёрлаб етказган.

Шунингдек тарафлар ўртасида 2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномаси тузилиб, унга асосан даъвогар жавобгарга жами 7.803.555 сўмлик махсулот етказиб берган.

Бироқ, жавобгар томонидан тайёрланиб етказилган махсулотлар ҳамда сотилган махсулотларнинг ҳаққини тўлаш бўйича мажбурият бажарилмаслиги оқибатида даъвогарнинг олдида иккита шартнома бўйича жами 50.344.355 сўм қарздорлик юзага келганлини асос қилиб, даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

“NATURE COTTON” МЧЖ Тошкент туманлараро иқтисодий судининг 2022 йил 31 январдаги ҳал қилув қарори билан банкрот деб эълон қилиниб, унга нисбатан тугатиш тартиб –таомили қўлланган.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Суд иш ҳужжатларини ўрганиб, даъвогарнинг даъво талабидаги сумма тўлиқ асосли эканлиги тўғрисидаги хулосага кела олмади.

Чунки, даъвогар томонидан судга тақдим этилган ҳужжатларга асосан 2019 йил 25 декабрда 95-сонли контрактация шартномасига асосан судга махсулотнинг тайёрланганлигини тасдиқловчи 2020 йил 10 октябрдаги №06/93-сонли ҳисоб-фактурага асосан жами 42.540.800 сўмлик махсулот етказилган бўлса, 2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномасига асосан 1.602.180 сўмлик махсулот 2019 йил 26 декабрдаги П-481-сонли ҳисоб-фактура, 3.450.000 сўмлик махсулот 2019 йил 26 декабрдаги П-481-сонли ҳисоб-фактура, 1.242.000 сўмлик махсулот 2019 йил 21 октябрдаги П-189-сонли ҳисоб-фактуралар жами 6.294.180 сўмлик махсулотлар етказилганлигини тасдиқловчи ҳисоб-фактуралар мавжуд.

Даъвогар судга 2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномаси бўйича 2020 йил 6 апрелдаги 1.509.375 сўмлик 20/05-58-сонли ҳисоб фактура эса бошқа 2020 йил 1 мартдаги П-146-сонли шартномага тегишли бўлиб, суд даъвонинг ушбу қисмини даъво талабида асос сифатида ушбу шартнома келтирилмаганлиги сабабли асоссиз деган хулосага келди.

Вахоланки, ИПКнинг 68-моддасига асосан ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

ИПКнинг 69-моддасига асосан эса далиллар ишда иштирок этувчи шахслар томонидан тақдим этилади.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, суд даъвонинг асосий қарздорликни ундириш қисмини қисман 48.834.980 сўмга қаноатлантиришни лозим деб топади.

Шунингдек, даъвогар жавобгар томонидан мажбуриятларнинг ўз вақтида бажарилмаганлиги учун 19.003.911 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Ўзбекистон Республикасининг “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шарномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги қонунининг 7-моддасига асосан хўжалик шартномаси тарафлари тузилган хўжалик шартномалари бўйича зиммаларига олинган мажбуриятларни ўз вақтида ва тегишли тартибда бажаришлари шарт.

ФКнинг 244-моддаси 1-хатбошисига агар қонун ҳужжатлари ёки шартномада назарда тутилган бўлмаса, мажбуриятни бажаришни кечиктиришга ёки уни бўлиб-бўлиб бажаришга йўл қўйилмаслиги қайд этилган.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, жавоб бериши назарда тутилган.

Мазкур ҳолда суд 2019 йил 25 декабрда 95-сонли контрактация шартномаси бўйича ҳисобланган 17.443.200 сўм пеня суммаси ҳамда 2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномаси бўйича 1.258.836 сўм жами 18.702.036 сўм пеня суммасини асосли деган хулосага келди.

2019 йил 25 декабрда 95-сонли контрактация шартномаси 5.3. бандида товар ҳақини ўз вақтида тўламаганлик учун ҳар бир кечиктирилган тўлов куни учун тўланмаган сумманинг 0,4% миқдорида аммо тўланмаган умумий сумманинг 50% ошмаган миқдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

2019 йил 2 октябрда П-31-сонли олди-сотди шартномаси етказилган товар ҳақини ўз вақтида тўламаганлик учун ҳар бир кечиктирилган тўлов куни учун тўланмаган сумманинг 0,1% миқдорида аммо тўланмаган умумий сумманинг 20% ошмаган миқдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

ФКнинг 326-моддаси талабларига кўра суд, қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Шу сабабли суд жавобгарнинг моддий аҳволини инобатга олган ҳолда даъво талабида сўралган пеня суммасининг асосли деб топилган қисмини 4.000.000 сўмга камайтирган ҳолда қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

ИПКнинг 118-моддасига асосан, суд ҳаражатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдorigа мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларни инобатга олиб, ФКнинг 14, 234, 236, 244, 326, 333, 449-моддалари, ИПКнинг 118,176-179-моддаларини қўллаб, суд

Қ А Р О Р Қ И Л Д И:

“NATURE COTTON” МЧЖнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

«Эсиркепов Султанмурод» Ф/Х ҳисобидан “NATURE COTTON” МЧЖ фойдасига 48.834.980 сўм асосий қарз, 4.000.000 сўм пеня ундирилсин.

Даъво талабларининг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

«Эсиркепов Султанмурод» Ф/Х ҳисобидан Тошкент туманлараро иқтисодий суди фойдасига 21.600 сўм почта харажати ундирилсин.

«Эсиркепов Султанмурод» Ф/Х ҳисобидан республика бюджетига 1.350.740,32 сўм давлат божи ундирилсин.

“NATURE COTTON” МЧЖ ҳисобидан республика бюджетига 36.225 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Судья

И.Хамраев

